Paragrafın Yapısı ve Anlam Bütünlüğü

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- **Paragraf**, bir düşünceyi anlatan ve anlamca birbirine bağlı cümlelerden oluşan yazı bölümüdür: **giriş** (konuya genel bir yargıyla girilir), **gelişme** (açıklama, örnek, kanıt), **sonuç** (toparlama, çoğunlukla ana düşünce).
- **Giriş cümlesi** kendinden önce bir cümleye ihtiyaç duymaz; "Bu yüzden, Oysa, Çünkü, Ama, Üstelik" gibi bağlayıcılarla ya da "bu, o, onlar" gibi önceki cümleye gönderme yapan sözlerle başlamaz.
- **Sonuç cümlesi** paragrafı toparlar; "Kısacası, Sonuç olarak, Bu yüzden, Demek ki" gibi ifadelerle kurulabilir.
- **Anlam bütünlüğü:** Paragraftaki bütün cümleler aynı konu ve düşünce çevresinde toplanır. Konudan sapan cümle akışı bozar.
- **Paragrafı tamamlama, sıralama, ikiye bölme:** Önceki ve sonraki cümlelere bağlanan sözlere (bağlaçlar, zamirler, "bir başka", "ise" gibi karşılaştırma sözleri, ortak anahtar sözcükler) dikkat edilir. Cümleler arası ilişkiyi bağlayıcılar gösterir: **Çünkü** (gerekçe), **Bu yüzden** (sonuç), **Oysa** (karşıtlık), **Nitekim** (kanıt), **Örneğin** (örnek).
- Bir diyalog ya da tiyatro parçası, kişilerin vurguladığı düşünceler korunarak **paragrafa dönüştürülebilir**.

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1. Aşağıdaki cümlelerden hangisi bir paragrafın **giriş cümlesi** olmaya en uygundur?

A) Üstelik o mektubu hiç göndermemişti.
B) Mektup, uzaktaki bir insana ulaşmanın en eski yollarından biridir.
C) Bu nedenle mektuplar çoğu zaman gecikirdi.
D) Onlar da cevabı sabırla beklerdi.
E) Oysa bugün aynı mesaj birkaç saniyede ulaşıyor.

2. Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.

( ) Giriş cümlesi "Bu yüzden" gibi bir bağlayıcıyla başlamaz.
( ) Sonuç cümlesi paragrafı toparlar.
( ) Paragraftaki bütün cümleler aynı düşünce çevresinde toplanmalıdır.
( ) Gelişme bölümünde örneklere yer verilemez.
( ) Bir paragrafta birbiriyle ilgisiz birkaç konu işlenmelidir.

3 "İyi bir konuşmacı olmak" konulu bir paragrafın **sonuç cümlesi** olmaya en uygun cümle aşağıdakilerden hangisidir?

A) Çünkü dinleyen kişi, karşısındakinin ihtiyacını daha iyi anlar.
B) Birinci olarak dinlemenin tanımını yapalım.
C) Bu konuda pek çok farklı görüş bulunmaktadır.
D) Örneğin iyi bir öğretmen, öğrencilerinin sorularına dikkatle kulak verir.
E) Kısacası, iyi bir dinleyici olmadan iyi bir konuşmacı olunamaz.

4 I. Bu yüzden gösteri bittiğinde pek çoğu kuklaya dokunmak için sahneye koşar.
II. Örneğin bir kuklanın düşüp kalkması bile salonda kahkahalara yol açar.
III. Onlar için kuklalar, oyuncak değil gerçek birer kahramandır.
IV. Kukla, çocukların en sevdiği gösteri sanatlarından biridir.
V. Ayrıca kuklacının sesini değiştirerek konuşması merak uyandırır.
Bu cümlelerden hangisi bir paragrafın **giriş cümlesi** olmaya en uygundur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5 Boşlukları doldurunuz.
Bir paragraf ..... , gelişme ve ..... bölümlerinden oluşur. Gelişme bölümünde düşünce açıklama, ... ve kanıtlarla desteklenir.

6 Aşağıdaki cümleleri anlamlı bir paragraf oluşturacak biçimde sıralayınız.
a) Sonunda Deniz sahneye çıktı ve ilk repliğini titremeden söyledi.
b) Perde açılmadan önce Deniz'in elleri buz gibiydi.
c) Arkadaşı yanına gelip omzuna dokundu ve "Başaracaksın." dedi.
d) Bu küçük söz, içindeki korkuyu bir anda hafifletti.

7 Aşağıdaki cümlelerden hangisi bir paragrafın **ilk cümlesi olamaz**?

A) Tiyatro, seyirciyle oyuncunun aynı anda nefes aldığı bir sanattır.
B) Her şehrin kendine özgü bir sesi vardır.
C) İyi bir okur, satır aralarını da okuyabilen kişidir.
D) Bu yüzden o akşam salonda tek bir boş koltuk kalmamıştı.
E) Sözlü kültür, belleğe dayanan bir kültürdür.

8 "Deneme kişisel görüşlere dayanır. (…) makale, düşünceyi kanıtlarla savunmaya çalışır."
Bu cümlelerde boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Çünkü B) Bu yüzden C) Oysa D) Ayrıca E) Örneğin

9 (I) Bir sözcüğü yerinde kullanmak, o sözcüğü bilmekten daha zordur. (II) Sözlükte anlamını bildiğimiz pek çok sözcük vardır. (III) Ama onları hangi cümlede, hangi tonla kullanacağımızı çoğu zaman kestiremeyiz. (IV) Yerinde kullanılmayan bir sözcük, anlamı doğru olsa bile cümleyi aksatır. (V) Tıpkı ayağa büyük gelen bir ayakkabı gibi, insanı yürütür ama rahat ettirmez.
Bu paragrafın ana düşüncesi numaralanmış cümlelerden hangisinde verilmiştir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

10 Aşağıdaki diyaloğu, kişilerin vurguladığı düşünceleri koruyarak bir paragrafa dönüştürünüz.
ELİF — Babaanne, bu eski fotoğraftaki kız sen misin?
BABAANNE — (Gülümseyerek) Benim ya! On altı yaşındaydım, okulun tiyatro kolundaydım.
ELİF — Hiç söylememiştin!
BABAANNE — Sormamıştın ki.

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 (I) Söylev, konuşmacının dinleyicilerle kurduğu bağa dayanır. (II) Hatip, salona girdiği andan itibaren dinleyicilerinin yüzlerini okumaya çalışır. (III) Çünkü aynı sözler yorgun bir kalabalıkta başka, heyecanlı bir kalabalıkta başka yankı bulur. (IV) Bu yüzden usta hatipler hazırladıkları metne sıkı sıkıya bağlı kalmaz. (V) Kısacası iyi bir hatip, konuşmasını dinleyicisine göre biçimlendirir.
Bu paragrafta numaralanmış cümlelerden hangisi, kendinden önceki cümlede anlatılan davranışın **gerekçesini** bildirmektedir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

12 (I) Radyo tiyatrosunda her şey sesle anlatılır. (II) Kapının açılışı, yağmurun başlaması, bir kalabalığın uğultusu efektlerle verilir. (III) Dinleyici bu seslerden yola çıkarak sahneyi kafasında kurar. (IV) Sahne tiyatrosunda ise seyircinin gözü de oyuna ortak olur. (V) Dekor, kostüm ve ışık, sözün anlatamadığını seyirciye gösterir.
Bu paragraf iki paragrafa ayrılmak istenirse ikinci paragraf hangi cümleyle başlar?

A) I B) II C) III D) IV E) V

13 I. Bu yüzden ilk sayfada okuru yakalayamayan bir roman çoğu zaman yarıda bırakılır.
II. Bir romanın ilk cümlesi, okurla yazar arasında yapılan bir anlaşmadır.
III. Okur o cümleye bakarak kitabın sesini, temposunu, havasını sezer.
IV. Usta yazarların ilk cümleleri üzerinde günlerce çalışması da bundandır.
Bu cümlelerle anlamlı bir paragraf oluşturulmak istenirse sıralama nasıl olmalıdır?

A) II – III – I – IV B) I – II – III – IV C) II – I – IV – III D) III – II – IV – I E) IV – II – III – I

14 "Deneme yazarı okurunu bir yolculuğa çıkarır. (…) Okur da bu yolda kendi sorularını, kendi cevaplarını bulur."
Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Denemeler genellikle gazete ve dergilerde yayımlanır.
B) Yolculuklarda kitap okumak zaman geçirmenin en iyi yoludur.
C) Bu nedenle deneme yazarları çok seyahat eder.
D) Makalede ise kanıtlar ön plandadır.
E) Ama bu yolculuğun haritasını çizmez; yalnızca yol boyunca gördüklerini anlatır.

15 "Eskiden mahallelerde, kahvehanelerde meddahlar hikâyeler anlatırdı. Dinleyiciler bir sonraki akşam hikâyenin devamını duymak için yine aynı yere gelirdi. Anlatıcı, merakı canlı tutmak için hikâyeyi en heyecanlı yerinde keserdi."
Bu paragrafın sonuna aşağıdakilerden hangisi getirilirse düşünce en uygun biçimde tamamlanır?

A) Kahvehanelerde genellikle çay ve kahve içilirdi.
B) Bugün dizilerin heyecanlı bir sahnede bitmesi de aslında bu eski alışkanlığın bir devamıdır.
C) Meddahlar tek başlarına gösteri yapardı.
D) Hikâye dinlemek çocukların en sevdiği etkinliktir.
E) Oysa meddahlar hikâyelerini hiçbir zaman yarıda bırakmazdı.

16 "(…) Çünkü sahnede söylenen her söz oyuncunun sesiyle, yüzüyle, susuşuyla yeniden anlam kazanır. Okurken hayal ettiğimiz kişi, sahnede etiyle kemiğiyle karşımıza çıkar."
Bu paragrafın başına aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Tiyatro metinleri genellikle perdelere ayrılır.
B) Bu yüzden oyuncular metni ezberlemek zorundadır.
C) Okuma alışkanlığı küçük yaşta kazanılır.
D) Sahnede kullanılan ışıklar her oyunda farklıdır.
E) Bir tiyatro metnini okumakla onu sahnede izlemek aynı deneyim değildir.

17 Aşağıdaki paragrafta boş bırakılan yere, anlam bütünlüğünü bozmayacak iki cümle yazınız.
"İyi bir dinleyici olmak, iyi bir konuşmacı olmanın ilk adımıdır. ..... Bu yüzden konuşmayı öğrenmek isteyen önce susmayı öğrenmelidir."

18 (I) Bir söylev hazırlarken önce hedef kitle belirlenir. (II) Gelişme bölümünde düşünceler örneklerle desteklenir. (III) Ardından konuşmanın planı yapılır ve dikkat çekici bir giriş sözü seçilir. (IV) Son olarak konuşma etkili bir cümleyle bitirilir. (V) Böyle hazırlanan bir söylev dinleyicinin zihninde uzun süre kalır.
Bu paragrafta hangi iki cümlenin yeri değiştirilirse düşüncenin akışı düzelir?

A) I ve II B) II ve III C) III ve IV D) IV ve V E) I ve V

19 Konusu "sahnede ışığın önemi" olan bir paragrafta aşağıdaki cümlelerden hangisine **yer verilemez**?

A) Işık, seyircinin dikkatini sahnenin istenen noktasına çeker.
B) Oyun biletlerinin internetten satılması seyirciye büyük kolaylık sağlar.
C) Loş bir ışık, sahneye gizemli bir hava verir.
D) Işığın rengi, oyunun duygusunu değiştirebilir.
E) Karanlığa gömülen bir sahne, zamanın geçtiğini sezdirir.

20 "Okulda tiyatro" konusunda 4-5 cümlelik bir paragraf yazınız. Giriş, gelişme ve sonuç cümlelerinizi parantez içinde belirtiniz.

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 (I) Denemenin gücü, yazarın kendini saklamamasından gelir. (II) Okur, satır aralarında bir insanın düşündüğünü, kararsız kaldığını, bazen kendisiyle çeliştiğini görür. (III) Bu açıklık, metni kuru bir düşünce yazısı olmaktan çıkarıp bir sohbete, hatta bir itirafa yaklaştırır. (IV) Okur da kendi düşüncelerini yazarınkilerle yan yana koyarak bu sohbete katılır. (V) Nitekim en çok sevilen denemeler, yazarlarının kendilerini en çok açtığı denemelerdir.
Bu paragrafta numaralanmış cümlelerden hangisinde, ilk cümlede ileri sürülen düşünce bir **kanıtla desteklenmiştir**?

A) I B) II C) III D) IV E) V

22 (I) Bir şehrin kimliği, sokaklarının adlarında da saklıdır. (II) "Değirmen Sokağı", "Kuyulu Sokak" gibi adlar, oralarda bir zamanlar neler olduğunu bugüne taşır; bu adlar değiştirildiğinde şehir hafızasının bir parçası da silinir. (III) Şehirlerin hafızasını koruyan bir başka unsur da eski yapılardır. (IV) Bir çeşme, bir han ya da eski bir avlu, kuşakları aynı mekânda buluşturur. (V) Bu yapılar yıkıldığında geçmişle bugün arasındaki köprü de yıkılır.
Bu paragraf iki paragrafa ayrılmak istenirse ikinci paragraf hangi cümleyle başlar?

A) I B) II C) III D) IV E) V

23 I. Oysa bu sessizlik, oyunun en güçlü anıdır.
II. Bazı oyunlarda oyuncu uzun süre hiçbir şey söylemez.
III. Seyirci ilk anda bir aksaklık olduğunu sanar, huzursuzlanır.
IV. Çünkü seyirci, susan oyuncunun yüzünde sözlerin anlatamayacağı bir acıyı okur.
V. Salonda nefesler tutulur, kimse kıpırdamaz.
Bu cümlelerle anlamlı bir paragraf oluşturulmak istenirse sıralama nasıl olmalıdır?

A) II – III – I – IV – V
B) II – I – III – V – IV
C) III – II – IV – I – V
D) V – II – III – I – IV
E) II – IV – III – I – V

24 "Bir metni yüksek sesle okumak, sessiz okumadan farklı bir dikkat ister. (…) Sesli okuyan kişi, noktalama işaretlerini birer nefes durağı gibi kullanır; soruyu sorar, ünlemi haykırır. Bu yüzden iyi bir sesli okuma, metni hem okuyana hem dinleyene yeniden yazar."
Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Sessiz okuma, okuma hızını artırmanın en etkili yoludur.
B) Noktalama işaretlerinin sayısı dilden dile değişir.
C) Oysa bir metni yüksek sesle okumak hiçbir hazırlık gerektirmez.
D) Çünkü okurken yalnızca sözcükleri değil, onların tonunu ve ritmini de dinleyiciye aktarmak gerekir.
E) Kütüphanelerde sesli okumak başkalarını rahatsız eder.

25 "(...) Bir kasabanın kahvehanesinde geçen sıradan bir akşam, usta bir yazarın elinde bütün bir toplumun aynası olabilir. Önemli olan konunun büyüklüğü değil, ona bakan gözün derinliğidir. Nitekim en unutulmaz oyunların birçoğu, birkaç kişinin tek bir odada geçen konuşmalarından doğmuştur."
Bu paragrafın başına aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Kahvehaneler eskiden kasabaların en canlı mekânlarıydı.
B) Usta yazarlar genellikle kasabalarda yaşar.
C) Büyük eserler, her zaman büyük olayları anlatmak zorunda değildir.
D) Oyunların çoğu birden fazla perdeden oluşur.
E) Bu nedenle tiyatro yazarları tarihî olaylara yönelmelidir.

26 "Bir toplumun dili, o toplumun düşünme biçimini de yansıtır. Aynı duyguyu anlatmak için bir dilde tek sözcük yeterken bir başkasında uzun bir açıklama gerekebilir. Çevirmenler bu farkı en iyi bilenlerdir; çünkü her çeviri, iki düşünme biçimi arasında kurulan bir köprüdür."
Bu paragrafın sonuna aşağıdakilerden hangisi getirilirse düşünce en uygun biçimde tamamlanır?

A) Bu yüzden bir dili öğrenmek, yalnızca yeni sözcükler değil, yeni bir bakış açısı kazanmak demektir.
B) Oysa bütün diller aynı düşünme biçimini yansıtır.
C) Köprüler şehirlerin en önemli yapılarıdır.
D) Çevirmenlik, en çok kazandıran mesleklerden biridir.
E) Türkçe, sözcüklerin sonuna ek alarak türeyen bir dildir.

27 "Çoğumuz yanlış yapmaktan o kadar korkarız ki hiç denemeyi seçeriz. Oysa sahnede repliğini unutan bir oyuncu o akşamı hiç unutmaz ve bir daha aynı yerde tökezlemez. Hata, insana ezberlenen hiçbir kuralın veremeyeceği kadar kalıcı bir ders verir. Elbette her hata öğretici değildir; bazıları yalnızca dikkatsizliğin sonucudur. Ama hatasından ders çıkarmayı bilen için yanlışlar da birer basamaktır."
Bu paragrafta asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Oyuncular repliklerini asla unutmamalıdır.
B) Bütün hatalar istisnasız öğreticidir.
C) Yanlış yapmaktan korkanlar daha başarılı olur.
D) Hatalarından ders çıkarmayı bilen için yanlışlar öğrenmenin bir parçasıdır.
E) Kurallar ezberlenerek hiçbir şey öğrenilemez.

28 "Söylevde hitap, konuşmacı ile dinleyici arasındaki ilk köprüdür. 'Sevgili arkadaşlar' ile 'Sayın yargıçlar' arasındaki fark, konuşmanın bütün havasını belirler. Konuşmanın sonu ise en az başlangıcı kadar önemlidir. Dinleyici salondan çıkarken son cümleyi yanında götürür; bu yüzden usta hatipler son sözü önceden hazırlar."
Bu paragraf iki paragrafa ayrılırsa ikinci paragrafın konusu aşağıdakilerden hangisi olur?

A) Söylevde hitabın işlevi
B) Söylevin bitişinin önemi
C) Dinleyici sayısının konuşmaya etkisi
D) Hatiplerin ses tonu
E) Söylev türünün tarihçesi

29 "Denemede yazar kesin yargılara varmaz. (I) makale yazarı, düşüncesini kanıtlarla savunur ve bir sonuca ulaşır. İki tür sık sık karıştırılır; (II) bir yazının türünü belirlerken yazarın tutumuna bakmak en doğru yoldur."
Bu parçada numaralanmış yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Oysa – bu yüzden
B) Çünkü – ama
C) Üstelik – oysa
D) Örneğin – çünkü
E) Bu yüzden – oysa

30 Aşağıdaki cümleleri anlamlı bir paragraf oluşturacak biçimde sıralayınız; giriş ve sonuç cümlelerini belirtiniz.
a) Kısacası iyi bir radyo oyunu, dinleyiciyi de oyunun yazarı yapar.
b) Radyo tiyatrosu, dinleyicinin hayal gücüne güvenir.
c) Yazar, bir kapı gıcırtısıyla eski bir konağı, bir martı sesiyle koca bir limanı kurar.
d) Gerisini dinleyici kendi zihninde tamamlar.

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**